

VADSTENA
KOMMUN

2025-09-07

Remissvar över betänkande SOU 2025:39 – Digital teknik på lika villkor

Vårt diarienummer: SN/2025:39-709

Sammanfattning

Vadstena kommun ställer sig i stort bakom utredningens förslag och anser att det är viktiga frågor som utretts. Det är bra att det föreslås olika regleringar inom dessa områden, både för att möta framtiden behov men samtidigt också för att skydda enskildas integritet. En generell synpunkt är att det behövs vägledningar framåt kring hur aktörer, till exempel kommunerna, kan arbeta med dessa frågor. Det är bra att utredningen inte vill reglera för hårt utan låta många delar vara relativt fria, dock ser vi behov av tydlig reglering, bland annat för att skapa jämlikhet, inom vissa delar. Vi vill påtala risken för lojalitetskonflikter när det förespråkas att sammanboende båda måste samtycka, särskilt i förhållandet vårdnadshavare och barn. En annan del där vi inte fullt ut instämmer med utredningens förslag är i förslaget om vilken kompetens den som ska få bedöma den enskildes beslutsförmåga ska ha. Här ser vi en vinst med att reglera detta till viss del. Övergripande anses ändå utredningen ha fått med många bra och relevanta delar och vi ställer oss totalt sätt bakom förslagen.

Kommunens yttrande om första delen "Användning av digital teknik vid fler typer av socialtjänstinsatser och vid insatser enligt LSS"

Vadstena kommun ställer sig i stort bakom utredningens förslag och anser att frågorna som utredningen utrett är viktiga och att det finns behov av reglering inom området. Eftersom Sverige haft ett uttalat mål om att vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten till 2025 är denna utredning välkommen. En viktig del för att nå målet om att Sverige skulle utnyttja tekniken för att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd, samt stärka individens självständighet och delaktighet är att tekniken blir jämlik och på lika villkor. Det rimmar dessutom bra med den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft 1 juli 2025, som också trycker på en jämlik socialtjänst. Vadstena kommun är därför positiva till utredningens devis om att fler bör få tillgång till digital teknik. Även om många

Vadstena kommun

Postadress 592 80 Vadstena | Besöksadress Klosterledsgatan 35
Tel 010-234 70 00 | E-post vadstena.kommun@vadstena.se

www.vadstena.se

VADSTENA
KOMMUN

kommuner redan idag använder viss digital teknik inom sina verksamheter, inom socialtjänsten, är det bra att det tydliggörs i lag att det får användas. Det är bra att det skrivs in brett eftersom det minskar risken att stänga ute teknik som vi idag inte känner till. Vi ser också positivt på det utifrån den oro som framför allt funnits men som fortfarande kan finnas om att teknik inte är bra att använda för insatser inom SoL och LSS, en reglering i lag om att det blir lagligt kan skapa en större acceptans och tilltro till tekniken.

Utredningen föreslår inte att några ytterligare krav på att insatserna som utförs med digital teknik ska ges med god kvalitet utöver vad som redan idag regleras om att insatserna utifrån SoL och LSS ska ges med god kvalitet. Vi förstår detta ställningstagande och det kan vara klokt att öka på kraven mot utförarna. Fördelen vi ändå kan se om det hade reglerats särskilt är att det ger en viss tyngd i arbetet framåt med införande av digital teknik inom socialtjänsten. Med särskilda krav kan utförarna, till exempel kommunerna, ställa krav på både på sina medarbetare eller privata utförare. Med mer tydliga och riktade krav kan också incitamentet för andra vägledande myndigheter bli större att komma med riktad vägledning.

Angående utredningens förslag om hur särskilt integritetskänslig digital teknik ska regleras genom integritetsskyddande åtgärder tycker vi det är bra att det tydligt regleras vad som ska gälla för att värna både den enskildes med också anhörigas integritet. Vi anser att det är bra att en person som är sammanboende med en person som kan bli aktuell för användandet av digital teknik också ska få ge samtycke för detta. Här vill vi dock ändå påtala risken som finns för lojalitetskonflikter, kanske särskilt mellan vårdnadshavare och barn. Det är troligtvis svårt att reglera bort denna risk men bara att det finns en medvetenhet om risken kan kanske ge incitament till att utreda frågan vidare i varje unikt ärende. En vägledning vid dessa fall skulle också kunna skrivas fram för att underlätta för myndigheter och andra aktörer.

Kommunens yttrande om andra delen "En ordning för att ta tillvara barns beslutskompetens"

Här anser kommunen att utredningens förslag i mångt och mycket är bra. Det är bra att det tydliggörs hur barnens beslutskompetens tas tillvara och att det blir krav på att barn ska få information och har medbestämmande rätt i förhållande till mognad och ålder. Det är bra att utredningen inte föreslår en specifik ålder för barnens inflytande utan att det kan vara upp till varje enskilt barn men också vilken insats som är aktuell. Eftersom barns delaktighet är något socialtjänsten arbetar utifrån redan idag är det bra att utredningens förslag liknar det. Många inom socialtjänsten är vana att arbeta med barns delaktighet och att kunna läsa av hur väl moget barnet är och vilken information hen kan ta till sig. Dock är vägledningar alltid bra att kunna luta sig mot, därför anser vi att det vore bra om särskilda vägledningar tas fram för hur socialtjänsten kan tänka kring barn och deras delaktighet i frågor om digital teknik.

VADSTENA
KOMMUN

Kommunens yttrande om tredje delen ” Användning av digital teknik vid insatser till personer med nedsatt beslutsförmåga”

Även i denna del anser vi i stort att utredningens förslag är bra och välgrundade. Det vi kan ställa oss fundersamma till är förslaget om att det inte ska finnas några särskilda regler om vem som ska bedöma den enskildes beslutsförmåga eller vilken kompetens den personen ska ha. Det är en fördel att inte begränsa detta men det kan å andra sidan skapa en ojämlikhet och framför allt, tror vi, en osäkerhet om vad som förväntas av den person som ska bedöma beslutsförmågan. För medarbetare kan det skapa en osäkerhet i hur det ska gå till och för chefer kan det skapa en osäkerhet i vad de ska kunna förvänta sig av sina medarbetare. I ett scenario där den medarbetare som ska bedöma en persons beslutsförmåga är en medarbetare som arbetat länge och nära den enskilde kan det vara en fördel att det är hen som gör detta utan någon särskild kompetens inom området. Vid ett annat scenario där medarbetaren i stället är relativt ny och inte har arbetat särskilt länge, kanske varken mot den enskilde eller inom yrket, kan det riskera att bli väldigt fel om denna person ska bedöma den nedsatte personens beslutsförmåga.

Vi anser som utredningen att det inte behöver vara en specifik yrkesgrupp, till exempel legitimerade, som gör denna bedömning men att inte ställa några krav kan, tror vi, i stället skapa för många möjligheter. När något blir för öppet och utan reglering finns risken för ojämlikhet i och med att varje aktör får göra en egen bedömning. Att ta beslutet om en annan persons beslutsförmåga är ett stort beslut. Det får därför inte finnas en risk att arbetsgivare tar ”för lätt” på det eller att det är något som blir slentrianmässigt eller något som prioriteras ned att göras korrekt vid brist på resurser.

Ett möjligt alternativ skulle kunna vara att det ställs krav på att de medarbetare som ska göra denna bedömning har arbetat ett visst antal år inom yrket, och/eller har någon viss utbildning i hur en bedömning kan gå till. Tydliga vägledningar blir också ett krav, både för att stödja personalen och för att försöka få till en jämlig bedömning. Eftersom kompetensförsörjningsutmaningen redan är ett faktum inom dessa verksamheter, och lär bli än större framåt, är det viktigt att det inte ställs höga och orimliga krav på medarbetare, utan att det finns tydliga riktlinjer eller stöd att lita sig emot. En ytterligare sak som bör påtalas är att det är viktigt att undvika intressekonflikter när en bedömning ska göras. Det kan vara direkt opassande att det är den verkställande aktören som gör bedömningen om det är till gagn för dem själva. Detta bör också regleras i någon form av antingen lag eller vägledning. Ett möjligt alternativ för att minska den risken kan vara att det inte är en enskild som tar beslut om en enskilds beslutsförmåga utan att det alltid är en grupp med personer med olika perspektiv.

Utredningen gör bedömningen att de förslag som föreslås inte kommer få ekonomiska konsekvenser för kommunerna. Utifrån det förslag som är framtaget är den bedömningen säkerligen korrekt. Om förslaget kring vilka som får göra bedömningarna om de enskildes beslutsförmåga skulle bli mer reglerat, vilket vi ovan förespråkar, bör det påtalas att det kan innebära ekonomiska konsekvenser för kommunerna, eller privata aktörer, i form av till exempel utbildningar för personalen.

VADSTENA
KOMMUN

Vadstena kommun är positiva till att utredningen inte reglerar hur bedömningen av nedsatt beslutsförmåga ska göras eftersom det verkligen kan skilja från fall till fall. Det måste få vara fritt för olika rätt att göra denna bedömning. Däremot kan även här olika vägledningar och förslag vara välkommet. Det är också bra att utredningen föreslår att bedömningen om den enskildes beslutsförmåga dokumenteras och sedan följs upp. Utredningen föreslår ingen särskild reglering för detta utan menar i stället att gällande dokumentationskrav som redan finns i SoL och LSS är tillräckliga. En fördel som vi ser om det skulle regleras särskilt är att det blir större tyngd i det vilket både kan ge större incitament att fokusera och utbilda inom det samtidigt som risken att det blir något som prioriteras ned vid hög belastning minskar.

Remissvaret från Vadstena kommun är framskrivet av socialchef Caroline Strand, utvecklingsstrateg Anton Stolt och SAS Sofie Lagerfelt Fernström. Socialchef och SAS har föredragit ärendet för socialnämnden som står bakom remissvaret.